

MARTA WÓJTOWICZ¹

BIULETYN BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH „FIDES”²

Utworzenie w 1995 r. Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, której celem było umożliwienie szybkiego i łatwego dostępu do informacji bibliotecznych, spowodowało duże ożywienie w środowisku tychże bibliotek. Zaistniała potrzeba zwiększenia kontaktów między bibliotekami kościelnymi, a także współpraca z innymi bibliotekami w kraju i za granicą. Koniecznością stała się komputeryzacja oraz tworzenie podstaw zautomatyzowanej sieci bibliotek kościelnych w Polsce. Jednocześnie zaistniała możliwość wymiany i dzielenia się doświadczeniami w zakresie poszczególnych prac bibliotecznych. Nieodzownym pomostem oraz miejscem wymiany wspomnianych doświadczeń stał się *Biuletyn Bibliotek Kościelnych „FIDES”*. Federacja przewidywała pierwotnie przygotowanie i wydawanie materiałów szkoleniowo-metodycznych „Wiadomości Federacji FIDES” oraz bibliografii na aktualne tematy. W 1995 r. powstała Redakcja Biuletynu FIDES, która do 2001 r. wydała 13 numerów (w dziewięciu zeszytach) tego półrocznika. Został on narzędziem propagowania działalności Federacji FIDES oraz działalności bibliotek w niej zrzeszonych.

Zebrany materiał źródłowy został poddany analizie treściowej oraz formalnej. Specyfika tematu wymagała zastosowania interdyscyplinarnych metod badawczych, tj. metody analizy treści i krytyki

---

¹ Biblioteka Główna Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie

² Artykuł powstał na podstawie pracy magisterskiej *Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES w Polsce w latach 1991-2001 (10-lecie istnienia Federacji FIDES)* napisanej pod kierunkiem dr hab. Marii Kocójowej, w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

źródeł, metody statystycznej. Najważniejszą kwestią była analiza profilu czasopisma wraz z określeniem tematyki oraz przydatności dla środowiska bibliotekarskiego, głównie dla środowiska bibliotek kościelnych. Scharakteryzowano zasadnicze fazy w dziejach periodyku, przedstawiono główne cele i zadania czasopisma, podejmowaną problematykę i autorów publikujących na łamach *FIDES*.

1. Zainicjowanie działalności wydawniczej Federacji.

Realizacja założeń statutowych powstałej Federacji, zmierzała do ujednoczenia prac bibliotecznych oraz wymiany wspólnych doświadczeń w tym zakresie. Powołanie organu Federacji *FIDES*, jakim jest *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych*, stworzyło możliwość informowania pracowników bibliotek kościelnych, głównie małych bibliotek parafialnych, o zmianach normalizacyjnych oraz regułach gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych. W artykule przedstawiono historię czasopisma, cele i założenia periodyku wraz z porównaniem jego profilu do wydawnictw o podobnej problematyce.

Federacja Bibliotek Kościelnych – *FIDES* została erygowana przez Konferencję Episkopatu Polski w dniu 18 marca 1995 r. w Warszawie. Było to niezwykle ważne wydarzenie w życiu bibliotek kościelnych w Polsce. W działalności bibliotek nastąpił przełom, a tym samym reaktywacja założeń Stowarzyszenia Polskich Bibliotek Teologicznych z 1979 r.

Potrzebę bliższej organizacyjnej współpracy środowisko bibliotek kościelnych odczuwało już od końca lat siedemdziesiątych. Wysiłki zmierzające do ujednoczenia działań stały się realne od momentu wprowadzenia komputeryzacji. Na początku lat dziewięćdziesiątych na konferencji na temat automatyzacji bibliotek kościelnych w Warszawie podjęto decyzję o rozpoczęciu starań o utworzenie takiej federacji. W 1994 r. grupa inicjująca Federacji Bibliotek Kościelnych *FIDES* zwróciła się do Konferencji Episkopatu Polski z prośbą o powołanie do istnienia Federacji *FIDES*, jako kościelnej osoby prawnej oraz nadanie jej statutu. Wystosowano również prośbę o skierowanie wniosku do Szefa Urzędu Rady Ministrów w celu nadania Federacji *FIDES* osobowości prawnej na gruncie praw Państwa Polskiego [AFIDES, Konferencja Episkopatu Polski 1994].

Według statutu Federacji Bibliotek Kościelnych z 2000 roku (z wprowadzonymi poprawkami do statutu z 1995 roku): „celem Federacji jest popieranie chrześcijańskiej doktryny, podejmowanie poczynań związanych z ewangelizacją oraz ożywanie duchem chrześcijańskim porządku doczesnego przez usprawnianie działalności polskich bibliotek kościelnych, wdrażanie postępu technicznego, a w szczególności komputeryzację prac bibliotecznych” [AFIDES, Statut Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES 2000]. Powszechnie wiadomo, że biblioteki kościelne spełniają ważną rolę w misji Kościoła. Biblioteki zawierają niezmierzone pokłady wiedzy, która znajduje się w różnego rodzaju literaturze.

„Mając na względzie szerokie oddziaływanie słowa drukowanego na wychowanie, kształtowanie postaw osobistych i rozszerzanie orędzia ewangelicznego, dla zapewnienia skutecznych środków dla rozszerzania tego oddziaływania, Federacja realizuje swe cele poprzez: [...] popularyzację doświadczeń prowadzoną w formie spotkań, konferencji i działalności wydawniczej” [AFIDES, Statut. 2000]. W świecie środków masowego przekazu słowo drukowane nadal jest najbardziej popularnym narzędziem komunikacji i przekazywania ważnych informacji. Działalność wydawnicza Federacji jest więc kolejnym, skutecznym narzędziem popularyzacji jej osiągnięć. Szczególnej troski wymagała działalność bibliotek bezpośrednio związanych z wiernymi. W celu realizacji zadań statutowych Federacja podjęła decyzję o wydawaniu półrocznika pt. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych*.

Powstanie *Biuletynu...* wynikało z celów i założeń Federacji Bibliotek Kościelnych. Jako organ wydawniczy Federacji miał pełnić funkcję popularyzatora informacji o jej działalności. Na łamach periodyku zamieszczano artykuły poświęcone aktualnym problemom bibliotek kościelnych. Szczególną uwagę zwracano na zagadnienia związane z unowocześnieniem warsztatu pracy bibliotekarzy, z upowszechnieniem nowych metod działania dla dobra czytelników poprzez wdrażanie komputeryzacji oraz normalizacji funkcjonowania bibliotek zrzeszonych w FIDES, a także wymianę doświadczeń.

FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych ze względu na specyfikę treści i adresata należy do grupy czasopism bibliotekarskich. Zmia-

rem Redakcji było wydawanie corocznie dwóch zeszytów. Do 2002 r. ukazało się w Krakowie 10 zeszytów czasopisma: 1 za 1995 rok, 1/2 za 1996 rok, 1/2 za 1997 rok, 1 za 1998 rok, 2 za 1998 rok, 1+ 2 za 1999 rok, 1/2 za 2000 rok, 1/2 za 2001, 1 za 2002. Analizie podanych zostało dziewięć zeszytów za lata 1995-2001.

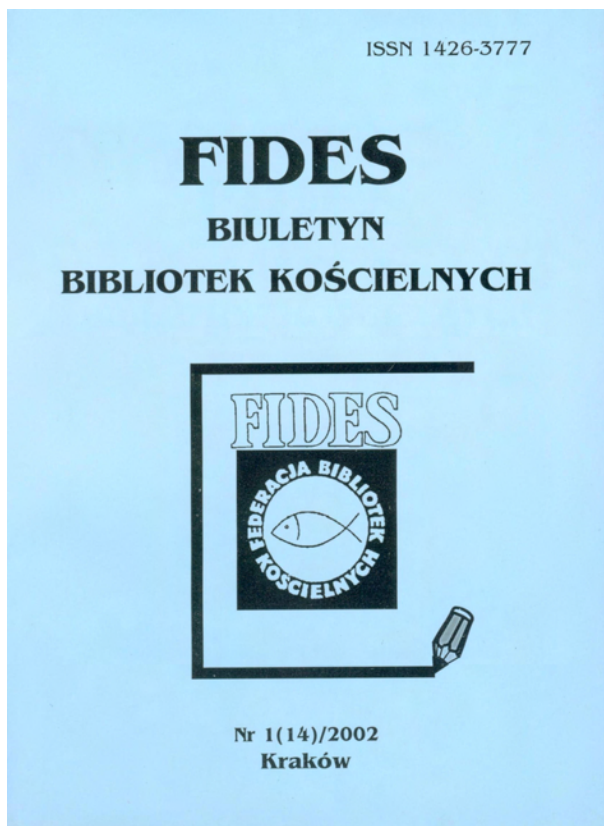
1. Tabela. Liczba artykułów oraz stron w poszczególnych numerach czasopisma (opracowanie własne na podstawie materiału źródłowego za lata 1995-2001).

L.p.	Rok i numer FIDES – Biuletynu Bibliotek Kościelnych	Liczba artykułów w poszczególnych numerach (wg spisu treści)	Łączna liczba stron w poszczególnych numerach
1.	1/1995	19	127
2.	1-2/1996	19	168
3.	1-2/1997	25	300
4.	1/1998	5	123
5.	2/1998	13	107
6.	1/1999	7	109
7.	2/1999	25	169
8.	1-2(10-11)/2000	28	267
9.	1-2(12-13)/2001	19	197
	Razem:	160	1567

Autorka w Tabeli 1 przedstawiła zestawienie liczby artykułów w poszczególnych numerach periodyku. Objętość poszczególnych numerów zależała w dużej mierze od zgromadzonego materiału oraz od ilości otrzymanych od autorów artykułów. Pod względem liczby artykułów, jak również ilości stron, największy był nr 1-2(10-11)/2000 oraz nr 1-2/1997. Jak można zauważyć nie we wszystkich numerach ilość stron współmierna jest z liczbą opublikowanych artykułów.

Pierwszy numer czasopisma za rok 1995 o łącznej objętości 128 stron druku, formatu B5, ukazał się w lutym 1996 r. W tym samym roku opublikowano numer podwójny periodyku (o numeracji 1-2/1996) o łącznej objętości 168 stron druku. Oba numery zawierały erratę. W 1996 r. biuletyn został zarejestrowany i otrzymał numer ISSN 1426-3777, do Biblioteki Narodowej przekazane zostały 2 egzemplarze obowiązkowe pierwszego numeru. Trzeci rocznik także został wydany w postaci numeru podwójnego (1-2/1997) o objętości 300 stron. Na okładce numeru 1-2/1997 pojawił się przyznany numer ISSN. Ukazywał się on na kolejnych numerach periodyku. W roku 1998 wydano następane dwa numery pisma. Były to numery oddzielne nr 1/1998 o łącznej objętości 123 stron druku oraz nr 2/1998 o objętości 107 stron. W roku 1999 opublikowano dwa samodzielne tytuły o łącznej objętości 109 i 168 stron druku. Numer 2/1999 zawierał tłumaczenia poszczególnych artykułów w językach obcych (angielski, niemiecki, francuski). W 2000 r. wydano numer podwójny (1-2(10-11)/2000) o łącznej objętości 267 stron druku, formatu B5. Od zeszytu 1-2/2000 wprowadzono dodatkową numerację kolejną. Stąd numer *Biuletynu*: nr 1-2(10-11)/2000. W 2001 r. również pojawił się numer podwójny 1-2/(12-13)/2001 o objętości 197 stron druku, formatu B5.

Na przestrzeni lat pojawiły się dodatkowe elementy okładki czasopisma. (od roku 1997 – ISSN, a od roku 2000 – dodatkowa numeracja kolejna). Wyróżniającym się dla każdego numeru znakiem graficznym jest obwiednia symbolu Federacji FIDES, którą przedstawia ilustracja nr 2.

2. II. Okładka *Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES* od 2002 r. (kserokopia).

Okładka *FIDES* zawiera tytuł i podtytuł czasopisma, numer zeszytu, rok wydania, miejsce wydania, znak graficzny oraz numer ISSN. Na drugiej stronie okładki oprócz tytułu i podtytułu, zamieszczono nazwę instytucji odpowiedzialnej oraz miejsce wydania. Trzecia strona okładki zawierała zwykle nazwisko redaktora czasopisma, skład zespołu redakcyjnego, adres Biura Federacji oraz datę druku. Kolejna strona posiadała słowo wstępne w języku polskim.

W zeszytach periodyku nie wyodrębniono stopki redakcyjnej. Niektóre ze zwyczajowo umieszczanych obecnie w stopce danych

znalazły się na okładce czasopisma. Nie drukowano natomiast informacji o nakładzie czasopisma, gatunku papieru, miejscu druku.

Tematyka prac ogłoszonych drukiem w *FIDES* dotyczy bibliotekarstwa, bibliografii, biografistyki, Internetu, serwisów informacyjnych WWW, baz danych, komputeryzacji, bibliotecznych systemów komputerowych MAK, VTLS, katalogów na CD, pamiętnikarstwa, kształcenia pracowników [podział tematyczny Ryszarda Żmudy – dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi]. W biuletynie zamieszczono również bardzo cenne praktyczne rady i instrukcje ułatwiające prowadzenie bibliotek kościelnych w dobie powszechnej komputeryzacji procesów wyszukiwawczych systemów biblioteczno-informacyjnych [Żmuda 1999, s. 264].

Począwszy od 1995 r. do chwili obecnej, redaktorem czasopisma *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* jest ks. dr Jan Bednarczyk, dyrektor Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. W pracach wydawniczych i naukowych redaktora prowadzącego wspomagali członkowie zespołu redakcyjnego. Zespół redakcyjny *FIDES* od samego początku złożony był z członków Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych z różnych regionów kraju. W skład Komitetu Redakcyjnego wchodził: ks. Krzysztof Gonet (dyrektor Biblioteki Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie) w latach 1995-1997, mgr Piotr Latawiec (dyrektor Biblioteki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie) w latach 1995-2000, Ewa Poleszak (Biblioteka Księży Jezuitów w Warszawie) w latach 1995-1997, ks. Jerzy Witaczak (Papieski Fakultet Teologiczny i Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne we Wrocławiu) w latach 1995-2000, s. Genowefa Godlewska (Biblioteka Franciszkańskiego Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej w Warszawie) w latach 1998-2000, Edwin Klessa (Biblioteka Parafialna w Trzciance) w latach 1998-2000.

W skład pierwszego Komitetu Redakcyjnego wchodził: ks. dr Jan Bednarczyk, ks. Krzysztof Gonet, Ewa Poleszak, Piotr Latawiec, ks. Jerzy Witczak.

W 1998 r. zmienił się skład Komitetu Redakcyjnego. Miejsce ks. Krzysztofa Gonetę zajął ks. Edwin Klessa (Trzcianka), natomiast miejsce Ewy Poleszak zajęła s. Genowefa Godlewska (Warszawa). Pozostała część składu redakcyjnego nie zmieniła się. Sekretarzem redakcji została Małgorzata Janiak (kustosz Biblioteki Papieskiej

Akademii Teologicznej w Krakowie). Składem komputerowym, opracowaniem graficznym i korektą zajęły się M. Janiak i D. Górską (kustosz Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie).

W 2001 r. na Walnym Zgromadzeniu Federacji Bibliotek Kościelnych ustalono nową organizację Komitetu Redakcyjnego *FIDES*. Do tej pory Zespół Redakcyjny tworzyli członkowie Zarządu Federacji. Od 2001 r. zaczęła istnieć nowa jednostka, odrębna od Zarządu. W skład nowego Komitetu Redakcyjnego wchodzi: ks. dr Jan Bednarczyk (redaktor naczelny), mgr Małgorzata Janiak i mgr inż. Dorota Górską.

Skład zespołu redakcyjnego warunkował podejmowanie różnorodnej problematyki w *Biuletynie*, dotyczącej funkcjonowania bibliotek kościelnych. W całym okresie wydawania *FIDES* nie uległa zmianie siedziba Redakcji. Redakcja mieści się w Krakowie przy ul. Podzamcze 8. Biuletyn finansowany jest z wpływów ze sprzedaży.

W pierwszym numerze czasopisma zostały opublikowane dokumenty statutowe Federacji, sprawozdania z dotychczasowej jej działalności (do końca 1995 roku) oraz artykuły poświęcone problemom komputeryzacji bibliotek i kształcenia kadry, a także materiały pomocnicze do polskiego programu komputerowego dla bibliotek – MAK. Każdy numer periodyku poprzedzony jest słowem wstępnym od redaktora naczelnego, opatrzony jest również spisem treści (pierwsze dwa numery zawierały spis treści w języku francuskim) oraz wykazem współpracujących bibliotek kościelnych, wraz z adresami. Oprócz artykułów poświęconych aktualnym problemom bibliotek kościelnych, zawiera również dział recenzji przedstawiający nowości wydawnicze z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej [nr 1-2/1997, s. 275; nr 2/1999, s. 134, 144; nr 1-2(10-11)/2000, s. 238, 247, 249, 252]. Recenzje stanowią 4% całości materiału zamieszczonego w *FIDES* w latach 1995-2001. Zdaniem dr hab. M. Kocójowej - dyrektora Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego, recenzentki *Biuletynu* – linia programowa czasopisma: „zapowiada długoletnie, bardzo potrzebne działania na rzecz rozwijania wirtualnej biblioteki kościelnej, które powinny być sukcesywnie analizowane i oceniane przez społeczeństwo” [Kocójowa, Opinia 1996].

a) FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych a Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne.

Biuletyn *FIDES* jest drugim w Polsce – czasopismem obok półrocznika *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* – zajmującym się problemami bibliotek kościelnych w Polsce. Zapoczątkowano wydawanie *FIDES* po 36 latach od ukazania się pierwszego numeru *ABMK*.

Archiwa... jest półrocznikiem, który w głównej mierze porusza problemy bibliotek naukowych, stąd też poziom merytoryczny zamieszczonych w nim artykułów jest wysoki.

15 maja 1956 r. powołano do życia Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych. Do głównych zadań tej placówki naukowej należy opracowanie i mikrofilmowanie materiałów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych. Ze zbiorów mikrofilmów korzystają studenci i pracownicy naukowcy z różnych ośrodków w kraju oraz osoby prywatne. Ośrodek pełni też rolę czynnika łączącego i koordynującego działalność archiwów, bibliotek i muzeów kościelnych w Polsce, przez organizację corocznych konferencji poświęconych najbardziej żywotnym problemom nurtującym środowiska związane z tymi instytucjami kościelnymi. Od kilku lat opracowywane są informatory o kulturalnych zbiorach Kościoła Katolickiego w Polsce (np. „Katalog rękopisów Biblioteki Seminarium Duchownego w Lublinie”, 1974; „Katalog rękopisów Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie”, 1982). Od 1959 r. ukazuje się organ Ośrodka, którym jest półrocznik *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*. Założycielem i pierwszym redaktorem czasopisma był ks. prof. Stanisław Librowski. Do 2000 r. redaktorem naczelnym czasopisma był ks. Stanisław Tylus SAC, natomiast od 2001 r. redaktorem jest ks. Włodzimierz Bielak. Do 2001 r. ukazało się 77 tomów, a następne są w przygotowaniu. Na łamach czasopisma publikuje się źródła, artykuły dotyczące archiwów, bibliotek i muzeów, a także inwentarze, informatory, recenzje i przegląd bibliograficzny. Czasopismo to otrzymują wszystkie ważniejsze placówki naukowe w kraju i ponad 100 za granicą. Powstanie nowego organu, poświęconego zbiorom kościelnym oraz problematyce historycznej o charakterze źródłoznawczym, miało swoje uzasadnienie w ożywieniu, jakie na owe czasy zaznaczało się na polu organizacji archiwów, bibliotek i muzeów kościelnych. Na samym początku istnienia *Archiwów...* twórcy czasopisma

przewidzieli pięć zasadniczych działów: I – Rozprawy, II – Z życia archiwów, bibliotek i muzeów kościelnych, III – Notatki informacyjne i recenzje, IV – Bibliografia, V – Materiały źródłowe. Głównym zadaniem Ośrodka ABMK było i jest nadal szerzenie i pogłębianie wśród pracowników zbiorów kościelnych naukowej wiedzy archiwalnej, bibliotecznej i muzealnej, tak pod względem teoretycznym jak i praktycznym. Wszelkie zatem koncepcje i pomysły odnoszące się do usprawnienia metod pracy w archiwach, bibliotekach i muzeach kościelnych stanowiły cenny materiał, który po opublikowaniu w organie Ośrodka przyczynił się do realizacji postanowionego zadania. Do misji czasopisma jako organu Ośrodka ABMK należało utrzymanie łączności pomiędzy poszczególnymi archiwami, bibliotekami i muzeami kościelnymi. Wypełniając postawione wcześniej obowiązki zachowania i udostępniania źródeł historycznych, zamiarem zespołu redakcyjnego było publikowanie w *Archiwa...* nieznanych i trudno dostępnych materiałów źródłowych do historii Kościoła w Polsce. Na pierwszym zaś miejscu dokumenty fundacyjne, erekcyjne instytucji kościelnych, statuty synodów diecezjalnych, kapituł i seminariów duchownych, inwentarze katedr, kolegiat, kościołów i klasztorów, wizytacje kościołów i rewizje dóbr kościelnych, i wreszcie materiały hagiograficzne [Librowski; Nowodworski 1960, s. 7]. We wszystkich działach artykuły uporządkowane są według kolejności: archiwa, biblioteki i muzea kościelne.

W momencie wydania jubileuszowego 50 tomu czasopisma *ABMK* za 1985 r., redakcja pisma postanowiła wprowadzić pewne zmiany. Jedną z nich, widoczną już w tomie 52 w roku 1986, to zmiana układu materiału wewnątrz numeru. Dotychczasowy układ działowy zastąpiony został podziałem na „Opracowania” i „Źródła”. Była to zmiana z pewnością korzystna, gdyż w poprzednich rocznikach przydzielenie prac do konkretnej grupy nastęczało niemało kłopotów, pociągając często za sobą zmianę tytułów działów w zależności od zawartego materiału. Druga innowacja wprowadzona do tomu 53 (1986 r.) to mocna płócienna oprawa z napisami na grzbiecie zawierającymi pierwsze litery tytułu pisma oraz numer kolejnego tomu. Dodana ponadto obwoluta nawiązuje wyglądem do okładek poprzednich tomów. Kolejną nowością są spisy treści również w języku łacińskim [Majkowska-Aleksiewicz 1989, s. 369]. Oprawa

czasopisma została ponownie zmieniona na tekturową od tomu 60 w 1992 r.

W związku z tym, iż poziom publikowanych w *ABMK* artykułów jest naukowy (kierowane są głównie do bibliotek naukowych oraz archiwów), zaistniała potrzeba stworzenia czasopisma, które skierowane będzie do małych bibliotek kościelnych, w tym również do bibliotek parafialnych. *FIDES* jest czasopismem o profilu popularno-metodycznym. Zawiera informacje dotyczące małych bibliotek kościelnych, w tym również bibliotek parafialnych. Dzięki swoim publikacjom wypełnia lukę informacyjną jaka istnieje na temat tych placówek bibliotecznych. Poziom zamieszczonych w nim prac jest popularno-naukowy, głównie dotyczą one organizacji prac bibliotecznych, jak również możliwości usprawnienia i unowocześnienia ich. *FIDES* jest niejako uzupełnieniem periodyku *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*. Zespół redakcyjny *FIDES* próbował dostarczyć bibliotekarzom aktualne informacje, pomagające usprawnić pracę biblioteczną.

3. Tabela. Charakterystyka czasopism (opracowanie własne w 2002 r. na podstawie materiału źródłowego, w celu wskazania różnic i podobieństw pomiędzy czasopismami).

	Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne (ABMK)	FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych (FIDES)
Okres wydawania	Od 1956-	Od 1995-
Częstotliwość	Półrocznik	Półrocznik
Tematyka	Archiwa, biblioteki i muzea kościelne	Biblioteki kościelne
Charakter publikacji	Naukowy	Popularno-naukowy
Zasięg terytorialny	Ogólnokrajowy	Ogólnokrajowy
Język	Polski, tłumaczenia w językach obcych	Polski, tłumaczenia w językach obcych (angielski, niemiecki, francuski)

Można dostrzec na Tabeli 3, iż w porównaniu z *ABMK* biuletyn *FIDES* ma krótszy okres wydawania, ograniczony zasięg tematyczny, oraz – co najbardziej istotne – ma poziom popularno-naukowy, a nie naukowy, tak jak *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*.

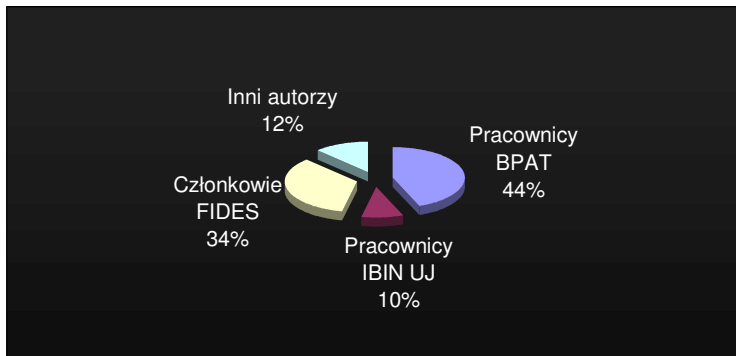
b) Biuletyn FIDES.

Redakcja czasopisma opiera się na współpracy na razie z wąskim gronem autorów, mając nadzieję na jego rozszerzenie w przyszłości. Jak wynika z Tabeli 4, autorami zamieszczonych w *Biuletynie* prac są przede wszystkim pracownicy Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, pracownicy Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, jak również członkowie Federacji FIDES z poza wspomnianych placówek. Autorzy nie otrzymują żadnych honorariów. Poziom artykułów i ich wartość informacyjna jest różna. Cenne są m. in. artykuły dyrektorów bibliotek naukowych oraz inne opracowania, które dotyczą różnorodnej problematyki. W *Biuletynie* zamieścili swe artykuły: dyrektor Biblioteki Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego Archidiecezji Warszawskiej – ks. Krzysztof Gonet („Wiara, biblioteki i Internet”), dyrektor Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie i jednocześnie redaktor naczelny *FIDES* – ks. Jan Bednarczyk („Ku lepszemu organizacji pracy w bibliotekach kościelnych – Federacja FIDES”), dyrektor Biblioteki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie – Piotr Latawiec („Pamiętnikarze XVIII-wieczni wobec Kościoła katolickiego w Polsce”). Odważną i nowatorską inicjatywą Redakcji było udostępnianie łamów *FIDES* studentom bibliotekoznawstwa i informacji naukowej od 1996 r. [nr 1-2/1996, s. 116; nr 1-2/1997, s. 173, 194; nr 1-2(12-13)/2001, s. 175].

4. Tabela. Wykaz Instytucji współpracujących z Redakcją *Biuletynu Bibliotek Kościelnych – FIDES* (opracowanie własne w 2002 r., na podstawie materiału źródłowego za lata 1995-2001).

Lp.	Instytucje, z którymi związani są autorzy artykułów	Liczba artykułów napisanych przez pracowników poszczególnych instytucji (lata 1995-2002)	T.j. w %
1.	Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie (od 1995 r.)	64	44%
2.	Wyższe Metropolitalne Seminarium Duchowne Archidiecezji Warszawskiej w Warszawie (od 1995 r.)	5	3%
3.	Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji naukowej UJ w Krakowie (wcześniej Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ) (od 1995 r.)	14	10%
4.	Biblioteka Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (od 1995 r.)	2	1%
5.	Biblioteka Papieskiego Fakultetu Teologicznego i Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu (od 1995 r.)	2	1%
6.	Biblioteka Franciszkańskiego Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej w Warszawie (od 1998 r.)	17	12%
7.	Biblioteka Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach (od 1998 r.)	7	5%
8.	Biblioteka Pisarzy Księża Jezuitów w Warszawie (od 1995 r.)	10	7%
9.	Biblioteka Akademii Medycznej w Poznaniu (od 1995 r.)	3	2%
10.	Biblioteka Główna Polskiej Prowincji Zmartwychwstańców w Krakowie (od 1998 r.)	1	1%
11.	Biblioteka Jagiellońska w Krakowie (od 1998 r.)	1	1%
12.	Biblioteka Księża Misjonarzy w Krakowie (2001)	2	1%
13.	Inne	18	12%

5. Wykres. Autorzy artykułów zamieszczonych w *FIDES – Biuletynie Bibliotek Kościelnych* (opracowanie własne w 2002 r., na podstawie materiału źródłowego za lata 1995-2001).

Wykres 5 obrazuje procentowo ilu autorów z poszczególnych placówek zamieszczało swoje artykuły w czasopiśmie. Pracownicy Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie stanowią zdecydowaną większość. Wynika to z faktu, iż Redakcja czasopisma znajduje się w Krakowie, jak również redaktorem pisma (jak wcześniej wspomniano) jest dyrektor Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej. Zachęca on pracowników do publikowania swoich spostrzeżeń w zakresie prac bibliotecznych na łamach periodyku.

Koszty wydawnicze ponosi Federacja. Biuletyn rozpowszechniany jest w prenumeracie oraz bezpłatnie przekazywany do wybranych bibliotek (nie będących członkami Federacji FIDES) i ośrodków kształcenia bibliotekarzy [Aneks 1]. Prenumeratorami czasopisma są biblioteki kościelne (niekoniecznie zrzeszone w Federacji FIDES – około 90 bibliotek). Biuletyn przygotowywany jest z wykorzystaniem składu komputerowego i powielany w nakładzie 220 egzemplarzy [Bednarczyk 1997, s. 396]. Nakład nie uległ zmianie do dnia dzisiejszego.

Federacja poszukuje sponsorów wspomagających wydawanie periodyku. W *FIDES* nie zamieszczono dotychczas płatnych reklam i ogłoszeń.

Biuletyn FIDES został życzliwie przyjęty w środowisku bibliotekarskim. Zespół redakcyjny z wdzięcznością przyjmuje wszelkie rady i uwagi dotyczące dotychczas wydanych numerów *Biuletynu FIDES*, chętnie korzysta także z doświadczeń redakcji innych czasopism.

pism bibliotekarskich oraz oferuje swoje łamy dla publikacji materiałów przyczyniających się do doskonalenia pracy bibliotek kościelnych [Bednarczyk 1997, s. 396]. Recenzje na temat *FIDES* pochlebnie wyrażały się o tymże periodyku. W sumie ukazały się cztery recenzje na temat *Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES*. Są to pozycje: Anny Majkowskiej-Aleksiewicz, Ryszarda Żmudy, Kazimierza Rulka oraz Andrzeja Kempy. Prof. dr hab. Anna Majkowska-Aleksiewicz (z Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego) podkreśliła, iż *FIDES* może być kierowany nie tylko do pracowników bibliotek kościelnych, ale również do pracowników innych bibliotek, którzy borykają się z problemami komputeryzacji [Roczniki Biblioteczne 1996, R. 40, z. 1-2, s. 177]. Według Ryszarda Żmudy (jednego z recenzentów biuletynu - dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi) biblioteki kościelne spełniają ważną rolę w misji Kościoła [Saeculum Christianum 1999, nr 2, s. 263-265], *FIDES* ułatwił im to zadanie stawiając krok we właściwym kierunku. W 1998 r. pojawiła się w *Bibliotekarzu* recenzja autorstwa Andrzeja Kempy (wicedyrektora Miejskiej i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Łodzi), który starał się scharakteryzować pokrótce dwa numery *Biuletynu FIDES* za lata 1995-1996 [Bibliotekarz 1998, nr 7/8, s. 35-36].

2. Zawartość informacyjna *Biuletynu Bibliotek Kościelnych - FIDES*.

W założeniach programowych, przedstawionych przez Redakcję pisma w zeszycie nr 1/1995, zapowiadano ukazywanie się na łamach periodyku informacji o działalności Federacji *FIDES* oraz artykułów o treściach bibliotekarskich. Zebrany materiał (za lata 1995-2001) będzie próbą skonfrontowania założeń czasopisma z zawartością informacyjną, jak również dokonaniem klasyfikacji zamieszczonych w periodyku informacji.

W półroczniku publikowane są dokumenty i sprawozdania dotyczące działalności Federacji oraz artykuły poświęcone aktualnym problemom pracy bibliotek kościelnych. Tematyka zamieszczonych prac jest różnorodna. Zwraca się tutaj szczególną uwagę na zagadnienia związane z unowocześnieniem warsztatu pracy bibliotekarzy, z upowszechnieniem nowych technik pracy bibliotecznej, jak również jej ujednoczeniem i normalizacją, według obowiązujących za-

sad. Materiały przekazane w periodyku, mają służyć realizacji zadań statutowych Federacji FIDES oraz w szerszym kontekście dzieła nowej ewangelizacji.

Poza częścią poświęconą samej działalności Federacji Bibliotek Kościelnych można wyróżnić następującą tematykę: bibliotekarstwo, bibliografia, biografistyka, Internet, serwisy informacyjne WWW, bazy danych, komputeryzacja, biblioteczne systemy komputerowe (MAK, VTLS), katalogi na CD, pamiętnikarstwo, kształcenie pracowników. Pojawiające się artykuły prezentują różny materiał, zarówno historyczny, jak i związany z unowocześnieniem warsztatu pracy bibliotekarza.

6. Tabela. Podział artykułów zamieszczonych w *FIDES* według poziomu merytorycznego (opracowanie własne w 2002 r. wg artykułów zamieszczonych w *Biuletynie* za lata 1995-2001).

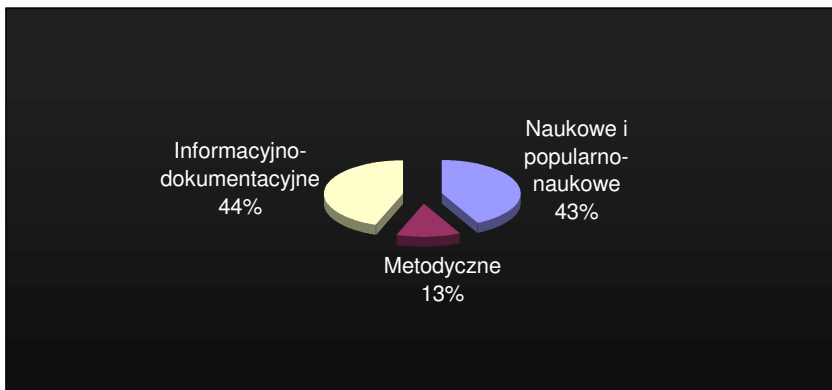
L.p.	Rok i numer FIDES – Biuletynu Bibliotek Kościelnych	Naukowe i popularno-naukowe	Metodyczne	Informacyjno-dokumentacyjne
1.	1/1995	5	5	9
2.	1-2/1996	7	2	10
3.	1-2/1997	12	2	11
4.	1/1998	2	2	1
5.	2/1998	3	3	7
6.	1/1999	4	1	2
7.	2/1999	11	1	13
8.	1-2(10-11)/2000	15	1	12
9.	1-2(12-13)/2001	6	2	11
	Razem:	65	19	76

Tabela 6 przedstawia podział (opracowanie własne) artykułów zamieszczonych w *FIDES* według zawartości merytorycznej. Z tabe-

li wynika, iż przez wszystkie lata, w których się ukazywał biuletyn większość opublikowanych artykułów dotyczyła bezpośredniej działalności Federacji. Różnorodna tematyka przedstawionych prac sprawiła, iż stoją one na pograniczu artykułów naukowych oraz popularno-naukowych.

7. Wykres. Podział artykułów według poziomu merytorycznego (w latach 1995-2001 – opracowanie własne w 2002 r.).

Wykres 7 jest ilustracją procentową podziału artykułów wg poziomu merytorycznego. Artykuły informacyjno – dokumentacyjne stanowią zdecydowaną większość bo aż 44 % całości materiału zamieszczonego we wszystkich zeszytach półrocznika *FIDES*.

8.Tabela. Podział artykułów według słów kluczowych (podejmowana tematyka – opracowanie własne w 2002 r.).

	1/1995	1-2/1996	1-2/1997	1/1998	2/1998	1/1999	2/1999	1-2(10-11)/2000	1-2(12-13)/2001	Razem:	T.j.%
Szkolenia i materiały pomocnicze dla bibliotekarzy:											
Katalogowanie formalne i rzeczowe	1		2	1	2	1	1	1	3	12	8%
Automatyzacja bibliotek (w tym programy biblioteczne)	2	1		2		1		1		7	4%
Dokumentacja:											
Protokoły	1	3	3		4		7	5	9	32	19%
Sprawozdania z działalności Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES	1	1	2		1		4	2	1	12	8%
Inne	7	5	5	1	1	2	2	4	1	28	18%
Podejmowana problematyka:											
Historia bibliotek i historia książki (w tym zbiry biblioteczne i poszczególne oprac. dzieła)	3	6	4	1	3	3	4	6	3	33	20%
Stowarzyszenia biblioteczne oraz inne związane z działalnością bibliotek kościelnych	1		1				1	2		5	3%
Ludzie książki (pracownicy bibliotek)		1	2					1		4	3%
Użytkownicy								1	1	2	1%
Internet i jego zasoby	1	1	2		1		1	3	1	10	6%
Lokalne bazy danych	2		2							4	3%
Inne (Kultura i sztuka, utwory literackie, itp.)		1	2		1		5	2		11	7%

W Tabeli 8 przedstawiono procentowy udział poszczególnych artykułów w stosunku do całości materiału zamieszczonego w periodyku w latach 1995-2001. Dominującą rolę wśród materiałów szkoleniowych odgrywają artykuły poświęcone katalogowaniu wydawnictw zwartych oraz ciągłych (8%). W przypadku materiału dokumentacyjnego, przeważającą część stanowią protokoły (19%) oraz dokumentacja różna (dekrety, listy, statuty, sprawozdania bibliotek – 18%). Wśród artykułów naukowych oraz popularnonaukowych dominuje historia bibliotek oraz historia książki (20%).

FIDES – *Biuletyn Bibliotek Kościelnych* posiada wiele cennych informacji dotyczących prac bibliotecznych. Nie posiada on konkretnie wyodrębnionego podziału tematycznego, jak jest to widoczne w *Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne*. Dużym udogodnieniem dla korzystających z *Biuletynu*, byłoby zastosowanie takiego rozgraniczenia. Dokonany podział jest odzwierciedleniem tematyki podejmowanej na łamach *FIDES*.

a) Dokumentacja dotycząca działalności Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES na łamach *Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES*.

FIDES jako organ Federacji Bibliotek Kościelnych ma za zadanie informować o bieżącej działalności stowarzyszenia. Zebrany materiał przedstawia jakiego typu dokumenty są w nim publikowane oraz jaką mają zawartość informacyjną.

W każdym numerze *Biuletynu* przedstawione są dokumenty dotyczące bezpośredniej działalności Federacji *FIDES*: statut, listy, sprawozdania, protokoły, dekrety, regulaminy. W pierwszym zeszytce periodyku opublikowane zostały dokumenty statutowe Federacji, sprawozdania z dotychczasowej jej działalności do końca 1995 roku. Znajduje się tutaj dekret powołujący Federację zmierzającą do wdrożenia postępu technicznego w bibliotekach kościelnych, a szczególnie do komputeryzacji prac bibliotecznych, pełna wersja statutu Federacji, gratulacje i życzenia Ojca Świętego oraz Prymasa Polski. Opublikowano również „Rozporządzenie Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 17 października 1995 r.” dotyczące nadania osobowości prawnej organizacji kościelnej Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej pod nazwą „Federacja Bibliotek Kościelnych – Fides” z siedzibą w Warszawie. Szczegółowy program dzia-

łania Federacji poznajemy z odczytu wygłoszonego na I Walnym Zgromadzeniu FIDES 20 czerwca 1995 r. przez ks. Jana Bednarczyka. Na tymże Zgromadzeniu poruszona została również sprawa dotycząca redagowania biuletynu wewnętrznego jako informatora dla członków Federacji [nr 1/1995].

Materiały zamieszczone w *Biuletynie* zawierały również wstępne ustalenia dotyczące przyszłych działań Federacji, jak np. powołanie komisji do nadzorowania poszczególnych prac bibliotecznych, w tym również oddziałów terenowych Federacji.

W każdym numerze *Biuletynu* publikowane są protokoły i sprawozdania z bieżącej działalności FIDES. Stanowią one doskonałe źródło informacji o bieżących sprawach tej organizacji. Protokoły te sporządzone zostały przez sekretarza Zarządu. Nie mają one z góry ustalonego schematu. Sekretarz sporządza protokół według własnego uznania. Informacje zawarte w protokołach i sprawozdaniach dotyczyły:

- ustalenia programu działania Federacji [nr 1/1995, s. 38];
- zmian statutowych [nr 1-2(10-11)/2000, s. 10, 12];
- regulaminu wyboru członków zarządu [nr 1/1995, s. 34];
- ustalenia zakresu obowiązków członków Zarządu [nr 1/1995, s. 35];
- wyboru Komisji Rewizyjnej [nr 1/1995, s. 35; nr 2/1998, s. 15];
- powołania Komisji ds. autorytatywnej modyfikacji formatu, opracowania rzeczowego zbiorów, kartotek haseł wzorcowych, Centralnego katalogu Książek Bibliotek Kościelnych, itd. [1/1995, s. 41-44];
- prac w zespołach roboczych poszczególnych komisji [nr 1-2/1996, s. 22];
- współpracy z międzynarodowymi stowarzyszeniami (np. ATLA, Conseil International des Associations de Bibliothèques de Théologie) [nr 1/1995, s. 42; nr 2/1999, s. 7; nr 1-2(12-13)/2001, s. 9];
- współpracy z krajowymi ośrodkami bibliotekarskimi (np. z Biblioteką Narodową) [nr 1-2(12-13)/2001, s. 8].
- spraw bieżących (ustanowienia wspólnego formatu katalogowania USMARC, ujednoczenia opisów, usprawnień programu

- MAK, rozproszczenia baz Federacji na CD i udostępnienie na stronie WWW Federacji baz FIDES, tezaury ETHRELI, konwersji opisów z formatu MARC-BN na format USMARC; haseł przedmiotowych oraz tworzenia słownika słów kluczowych z zakresu nauk kościelnych) [nr 1/1995, s. 34; nr 1-2/1996, s. 13; nr 1-2/1997, s. 13; nr 2/1998, s. 24; nr 2/1999, s. 7; nr 1-2(10-11)/2000, s. 7, 18; nr 1-2(12-13)/2001, s. 8];
- kursów komputerowych [nr 1/1995, s. 42; nr 1-2/1996, s. 27; 1-2/1997, s. 18; nr 2/1999, s. 58];
  - spraw finansowych [nr 1-2/1996, s. 28; nr 2/1999, s. 73; nr 1-2(10-11)/2000, s. 10];
  - działalności gospodarczej Federacji [nr 1998, s. 60; nr 1-2(10-11)/2000, s. 18];
  - przyjęć nowych członków do Federacji [nr 1-2/1996, s. 20; nr 1-2/1997, s. 16; nr 2/1998, s. 18; nr 1-2(10-11)/2000, s. 10];
  - prac w zespołach regionalnych [nr 2/1998, s.13; nr 2/1999, s. 75; nr 1-2(10-11)/2000, s. 16];
  - działalności biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji FIDES [nr 1-2(12-13)/2001, s. 8];
  - relacji ze zrealizowanych zadań [nr 1-2/1997, s. 27, nr 2/1998, s. 7].
  - Zgodnie z wstępnymi ustaleniami Federacji biuletyn jest pewnego rodzaju informatorem dla jej członków.

b) Materiały szkoleniowe.

Unowocześnianie i ujednolicanie prac bibliotecznych w bibliotekach kościelnych pociągało za sobą konieczność szkolenia kadr pracowników. Ta część artykułu poświęcona została materiałom szkoleniowym, które zostały opublikowane w poszczególnych numerach *Biuletynu*. Materiały te w dużej mierze odnoszą się do szkoleń w zakresie systemu komputerowego MAK oraz VTLS. Pozostałą część stanowią prace poświęcone organizacji podstawowych prac bibliotecznych.

Ważną dziedziną działalności FIDES są szkolenia prowadzone dla korzystających z systemu MAK. W okresie od 1995 r. do 2001 r., w *Biuletynie* ukazały się artykuły na ten temat. W pierwszym numerze znajduje się artykuł Władysława Szczęcha (pracownika Bibliote-

ki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie), który w „Uwagach na temat komputeryzacji bibliotek” wyróżnił kilka warunków wstępnych komputeryzacji: przygotowanie bazy danych, odpowiednie programy biblioteczne, sprzęt, kadry i sieci łączności. Autor przedstawił różnorodne rodzaje oprogramowania, kryteria ich oceny oraz najnowszą na ówczesny czas literaturę przedmiotu.

Małgorzata Janiak (pracownik Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz wykładowca w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej od 1996 r.) przybliżyła czytelnikom program MAK, jego funkcje wyszukiwania według różnych kryteriów, drukowanie opisów bibliograficznych. Program MAK jest programem do obsługi baz danych, stworzonym przez pracowników Biblioteki Narodowej w Warszawie [Wierzbowski 2001, s. 9]. Dostępna jest w nim przede wszystkim baza zawierająca opisy *Przewodnika Bibliograficznego* od 1986 roku oraz inne bazy stworzone przez różne biblioteki – zwłaszcza przez biblioteki Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES [nr 1/1995, s. 75]. W jednym z artykułów Małgorzata Janiak przedstawiła również zasady katalogowania dotyczące wyboru haseł dla opisów bibliograficznych. Starła się w nim umieścić nowe ustalenia dokonane w trakcie komputeryzacji bibliotek polskich. Jednocześnie jest to porównanie przykładowych, konkretnych haseł, stosowanych przez Bibliotekę Narodową dla potrzeb *Przewodnika Bibliograficznego (PB)* oraz przez Konsorcjum Bibliotek VTLS-owych dla *Centralnego Katalogu Haseł Wzorcowych (CKHW)*. Przedstawiła również główne problemy, które mogą wystąpić przy opracowaniu poszczególnych książek. Całość artykułu została przedstawiona w formie poradnika dla bibliotekarzy Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES [nr 1-2/1997, s. 221].

Piotr Krzyżaniak (informatyk z Biblioteki Akademii Medycznej w Poznaniu) na bazie programu MAK ukazał szczegółowo opis bibliograficzny książki w formacie stosowanym przez Federację FIDES [nr 1/1995, s. 91].

W podwójnym numerze *FIDES-u* z roku 1996 w artykule pt. „Kurs obsługi systemu bibliotecznego MAK dla administratorów”, opublikowana została instrukcja pomocna w posługiwaniu się programem MAK. Piotr Krzyżaniak przedstawił kolejne etapy funkcjonowania programu (przeglądanie indeksów, szukanie dokumentów wg kryterium, szukanie dokumentu według numeru, obsługa listy

zaznaczonych dokumentów) oraz programy służące do: zmiany struktury bazy, kopiowania struktury bazy, odzyskiwania danych z bazy, indeksowania baz danych, importu danych, drukowania, obsługi wypożyczeń książek [nr 1-2/1996, s.122].

Prof. dr hab. Anna Majkowska-Aleksiewicz z Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego – recenzentka pierwszego numeru *Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES*, zwróciła uwagę na nowe pismo wszystkim bibliotekarzom borykającym się z problemami komputeryzacji procesów bibliotecznych, bowiem wiele materiałów w nim zamieszczonych może być przydatne nie tylko pracownikom z bibliotek kościelnych [Majkowska-Aleksiewicz 1996, s. 177].

W numerze 1/1999 ukazał się artykuł Joanny Siudy (pracownika Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) na temat opisu rzeczowego czasopism w systemie VTLS, na przykładzie bazy Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Niniejszy artykuł miał na celu przybliżenie czytelnikom *FIDES* problematyki tworzenia charakterystyki rzeczowej czasopism w systemie VTLS z uwzględnieniem jej specyfiki w odniesieniu do Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej. Autorka opisała procedurę tworzenia opisu rzeczowego z wykorzystaniem zasobu słownictwa języka haseł przedmiotowych KABA. Przedstawiła również problemy opracowania rzeczowego czasopism w Bibliotece Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Jest to pomocne opracowanie dla bibliotek posługujących się systemem VTLS [nr 1/1999, s. 68].

W numerze 10/11 z 2000 roku Dorota Górka (pracownik Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) w swym artykule przedstawiła zasady katalogowania książek zgodnie z dominującym na świecie formatem USMARC. Przygotowany format jest uproszczony i przystosowany dla potrzeb bibliotek zrzeszonych w Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Jest to pewnego rodzaju instrukcja, pomocna w katalogowaniu książek. Biblioteki Federacji FIDES, przy zmienionym formacie będą nadal mogły używać do katalogowania programu MAK.

W 2001 r. został opublikowany artykuł Danuty Gurdak (pracownika Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) na temat krajowych zasad katalogowania stosowanych w opisie bibliograficznym wydawnictw ciągłych, wraz z zastosowaniem standar-

dów międzynarodowych. Artykuł przeznaczony jest głównie dla bibliotekarzy bibliotek kościelnych zrzeszonych w Federacji FIDES. W zamierzeniu autorki miał on pełnić funkcję informacyjną i stanowić swego rodzaju pomoc w katalogowaniu wydawnictw ciągłych. Autorka starała się również unaocznic w jaki sposób integrują się zasady tworzenia krajowych systemów informacyjnych ze standardami obowiązującymi na świecie. W tym celu omówiono szkolenie dotyczące katalogowania, jakie odbyło się w Bibliotece PAT, z przeznaczeniem dla bibliotekarzy bibliotek kościelnych. Autorka szczególną uwagę zwróciła na opis bibliograficzny wydawnictw ciągłych, tworzone w oparciu o format USMARC oraz dokumenty normalizacyjne [nr 1-2(12-13)/2001, s. 38].

Materiały szkoleniowe zawarte w *Biuletynie* nie ograniczają się tylko i wyłącznie w swej treści do komputeryzacji bibliotek. Zawierają one również wiele cennych rad i uwag dotyczących organizacji prac bibliotecznych. Małgorzata Stanuła z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ w jednym ze swoich artykułów przedstawiła polskie normy w zakresie opisu bibliograficznego dokumentów. Artykuł podzielony został na dwie części. W pierwszej dokonano przeglądu aktualnie obowiązujących Polskich Norm opisu bibliograficznego dokumentów (stan z pierwszej połowy 1999 roku). W części drugiej podano podstawowe zasady stosowane w opisie bibliograficznym książek i terminologię odnoszącą się do poszczególnych elementów opisu i budowy samej książki, w oparciu o odpowiednie normy [nr 1/1998, s. 92].

W biuletynie ukazywały się również artykuły dotyczące ogólnych zasad przebiegu prac bibliotecznych, jak np. zasady gromadzenia i uzupełniania księgozbioru w bibliotekach kościelnych w Polsce. Jolanta Szulc z Biblioteki Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach, przedstawiła w swym artykule poszczególne etapy gromadzenia księgozbiorów bibliotecznych. Zwróciła szczególną uwagę na stworzenie odpowiedniego warsztatu gromadzenia zbiorów oraz analizę źródeł gromadzenia informacji, ze szczególnym uwzględnieniem dodatkowego źródła informacji jakim jest Internet [nr 2/1998, s. 65].

Biuletyn Bibliotek Kościelny FIDES jako organ Federacji jest doskonałym narzędziem do wymiany wzajemnych doświadczeń. Oprócz wszelkiego rodzaju kursów i instrukcji katalogowania, cza-

sopismo to zawiera artykuły opisujące doświadczenia w pracach bibliotecznych pracowników bibliotek zrzeszonych (np. „Automatyzacja Biblioteki Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach [nr 1/1998, s. 83], „Opracowanie rzeczowe zbiorów w Bibliotece Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach” [nr 1-2/1997, s. 216] – oba artykuły są autorstwa Jolanty Szulc z Biblioteki Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach), a także stopień zaawansowania tych prac.

c) Działalność bibliotek zrzeszonych w Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES.

Biuletyn FIDES jako instrument propagowania działalności Federacji jest również instrumentem propagowania i rozpowszechniania działalności bibliotek w niej zrzeszonych. Na łamach *Biuletynu* ukazało się wiele artykułów poświęconych działalności wspomnianych placówek bibliotecznych. Należy zaznaczyć, iż autorzy opublikowanych prac na przykładzie swoich bibliotek przedstawiali możliwości unowocześnienia oraz usprawnienia procesów bibliotecznych. Były to głównie prace poświęcone automatyzacji bibliotek, najefektywniejszym metodom katalogowania oraz zbiorom poszczególnych bibliotek.

Jednym z cenniejszych opracowań jest artykuł Danuty Gurdak o procesie tworzenia opisów bibliograficznych wydawnictw ciągłych w systemie VTLS na przykładzie Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Celem artykułu było przedstawienie osobom rozpoczynającym pracę w systemie VTLS, a szczególnie mającym w perspektywie zająć się opracowaniem czasopism, całości procesów związanych z tworzeniem opisu bibliograficznego wydawnictw ciągłych. Zdaniem autorki jest to jedynie ogólny zarys mający unaocznić prowadzenie bazy lokalnej – w tym przypadku Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej – z bazą centralną znajdującą się w Sopocie (CKTCZ), a także z Centralną Kartoteką Haseł Wzorcowych w Warszawie. Przedstawiono również dwa rekordy bibliograficzne (dla czasopisma polskiego i zagranicznego). W celu porównania omówiono pola stałej i zmiennej długości w nich występujące. Autorka podkreśla, iż opracowanie wydawnictw ciągłych, niesie za sobą zarówno wszelkie udogodnienia związane z komputeryzacją, jak i pewne trudności [nr 2/1998, s. 45].

Na kartach periodyku ukazują się opracowania poświęcone bibliotekom, autorzy tych artykułów dzielą się z czytelnikami swoimi spostrzeżeniami. Informacje zawarte w nich dotyczą również zbiorów bibliotek kościelnych. Często są to informacje prezentujące cenniejsze zbiory bibliotek (np. „Inkunabuły w Bibliotece Seminarium Duchownego we Włocławku” autorstwa ks. Kazimierza Rulka [nr 1-2/1996, s. 58], „Jan Paweł II w zbiorach audiowizualnych Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie” autorstwa Danuty Rebech, pracownika Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie [1-2(10-11)/2000, s. 83], „Pamiętnikarze XVIII-wieczni wobec Kościoła katolickiego w Polsce” autorstwa Piotra Latawca, dyrektora Biblioteki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie [nr 1/1995, s. 52], „Druki niemieckojęzyczne wydane w Krakowie w XVI wieku” autorstwa Macieja Gradowskiego, pracownika Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie [nr 2/1999, s. 118]).

d) Materiały informacyjne z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Zmienność zawartości informacyjnej *Biuletynu* powoduje, iż trudno podzielić go na ściśle określone bloki tematyczne. Dokonana analiza treści wykazała, iż zawiera on bardzo wiele informacji z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Znajdują się tu cenne opracowania, jak również futurologiczne wizje pracowników bibliotek kościelnych w XXI wieku, przystosowanych do realizacji idei biblioteki wirtualnej, jakie zaprezentowała w swym artykule dr hab. Maria Kocójowa (dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ) [nr 1-2/1996, s.47].

Kolejne numery zawierają informacje dotyczące serwisów WWW („Przegląd katolickich Serwisów Internetowych” autorstwa Doroty Górskiej (pracownika Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) – w artykule omówiono i oceniono serwisy informacyjne, podające informacje związane z Kościołem [nr 2/1998, s. 27]), czasopism elektronicznych („Krakowskie czasopisma katolickie w wersji elektronicznej: przegląd i omówienie” autorstwa Joanny Siudy (pracownika Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) – artykuł stanowi próbę przedstawienia i oceny elektronicznych wersji krakowskich czasopism katolickich ukazujących się drukiem

[nr 1-2(10-11)/2000, s. 142]), wydawnictw multimedialnych, baz danych („Baza danych o Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie” autorstwa Małgorzaty Stanuli (pracownika IBIN UJ) – w artykule przedstawiono zawartość bazy utworzonej w programie MicroISIS o Tygodniach krakowskich w latach 1980-1991 [nr 1-2/1997, s. 51]), kształcenia bibliotekarzy. Na uwagę zasługuje opracowany przez Małgorzatę Janiak przewodnik po adresach internetowych z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, jak również wykaz najbardziej podstawowych komend związanych z pracą w Internecie [nr 1/1995, s. 5].

Dość powszechnym obecnie tematem jest ewangelizacja przez sieć Internet. Również na łamach biuletynu poświęcono temu artykuł. Dorota Górską (pracownik Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) przedstawiła nową drogę ewangelizacji, jaką umożliwia powszechny dostęp do sieci Internet. Artykuł został podzielony na trzy części. W pierwszej omówiono ogromną rolę jaką odgrywa powszechny dostęp do mediów – w tym do sieci Internet – w przekazywaniu informacji dotyczących Kościoła Katolickiego i wiary katolickiej. W drugiej zebrano i posegregowano strony WWW dostępne w Sieci, a także zamieszczono adresy wybranych katolickich witryn. W ostatniej części omówiono wady i zalety, jakie niesie ze sobą ewangelizacja przez Internet [nr 2/1999, s. 8].

W numerze 1-2(10-11)/2000 Danuta Gurdak (pracownik Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie) zaprezentowała witryny WWW bibliotek Europejskiej Federacji Uniwersytetów Katolickich. Autorka podkreśliła, iż na tle wciąż wzrastającej popularności i powszechności Sieci WWW, która staje się nową areną spotkań, współpracy i wymiany doświadczeń środowisk współdziałających ze sobą bibliotek – w niniejszym artykule – wskazała i przybliżyła witryny internetowe Bibliotek należących do Katolickich Uczelni zrzeszonych w FUCE [nr 1-2(10-11)/2000, s. 118].

Na łamach *FIDES* ukazała się bieżąca i retrospektywna bibliografia „Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich”, autorstwa Małgorzaty Janiak oraz dr hab. Krystyny Bednarskiej-Ruszałowej z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ [nr 1-2/1997, s. 78; nr 1/1999, s. 7]. Zasięg chronologiczny bibliografii zamyka się w latach 1788-1997. Bibliografia ta zawiera 1328 pozycji. Zasięgi topograficzny i typograficzny obejmują zasad-

niczo miasta, miejscowości, różnego typu terytoria (w granicach obecnej Rzeczypospolitej Polskiej) i wydawnictwa polskie, w licznych przypadkach zagraniczne, szczególnie gdy referaty autorów polskich były wygłoszone i publikowane poza granicami kraju. Zasięg językowy jest polski, łaćniński, francuski i niemiecki.

Archiwa i biblioteki kościelne zawierają lub zawierały nieprzebrane bogactwo kultury narodowej w postaci dzieł naukowych, literackich, książki religijnej, druków urzędowych, a także przechowują, lub przechowywały dokumenty o znaczeniu światowym. Autorki swą pracę tłumaczą koniecznością przygotowania takiego opracowania, w celu zgromadzenia rejestrów rozproszonych w różnych czasopismach i monografiach, a także w bibliografiach na tematy ogólne, nie doprowadzone do ostatnich lat.

Zakres bibliografii obejmuje archiwa i biblioteki kościelne. W jej skład wchodzi publikacje autorów polskich – zarówno teologów, historyków, historyków Kościoła jak i historyków sztuki, bibliotekoznawców, archiwistów oraz przedstawicieli innych dyscyplin naukowych.

Pod względem zasięgu wydawniczo-formalnego bibliografia obejmuje wydawnictwa zwarte w całości, fragmenty wydawnictw zwartych dotyczących archiwów i bibliotek kościelnych oraz artykuły z czasopism i wydawnictw zbiorowych, a także prac zbiorowych. Materiał gromadzono głównie na podstawie polskiej bibliografii narodowej bieżącej oraz „Bibliografii Historii Polskiej” [Janiak, Bednarska-Ruszczyńska 1997, s. 78].

Na kartach *FIDES* zaczęto propagować istnienie bibliotek parafialnych. Bardzo często w literaturze fachowej biblioteki parafialne postrzegane są jako biblioteki specjalne, które posiadają specyficzny rodzaj literatury, mianowicie literaturę religijną. Nie należy jednak traktować bibliotek parafialnych jako oddzielnej palcówki należącej do parafii, ale jako organ współtworzący i wspomagający zadania duszpasterskie. Temat bibliotek parafialnych nie jest zbyt popularnym tematem. Autorami artykułów, którzy podjęli się analizy procesów związanych z tymi bibliotekami byli w dużej mierze studenci kierunku Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ. Na podstawie swoich obserwacji, wymieniali się spostrzeżeniami na temat tych palcówek. Pojawiły się dokładnie cztery artykuły na ten temat, autorami byli: Maria Pułczyńska, Robert Sagan, Renata Szczepaniak

oraz Marta Wójtowicz. Jednym z ciekawszych opracowań jest artykuł Marii Pułczyńskiej pt. „Próba zintegrowania funkcji bibliotek z głównymi zadaniami duszpasterstwa parafialnego w oparciu o bibliotekę parafii pw. św. Franciszka z Asyżu w Zabierzowie”. Celem niniejszej pracy było obiektywne ukazanie podstawowych zadań, funkcji oraz całokształtu pracy bibliotek parafialnych ujętych w wielu aspektach zależnie od potrzeb i oczekiwań środowiska. Autorka podjęła próbę przedstawienia szerokich możliwości tych specjalistycznych placówek jakimi są biblioteki parafialne [nr 1-2/1997, s. 173].

W numerze 1-2/1996 przedstawiono problemy bibliotek parafialnych (autorstwa Roberta Sagana), natomiast w numerze 1-2/1997 ukazał się artykuł o możliwościach doskonalenia pracy biblioteki parafialnej (autorstwa Renaty Szczepaniak – obecnie pracownika Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ w Krakowie). W 2001 r. opublikowano artykuł na temat promocji bibliotek parafialnych autorstwa Marty Wójtowicz. Autorka porusza problem istnienia oraz rozpowszechniania działalności bibliotek parafialnych [nr 1-2(12-13)/2001, s. 175].

Podsumowanie:

Biuletyn Bibliotek Kościelnych FIDES stanowi instrument propagowania działalności Federacji FIDES oraz bibliotek w niej zrzeszonych:

- informuje o bieżącej działalności Federacji FIDES;
- stwarza możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy bibliotekami;
- stanowi nieocenione źródło informacji w zakresie bibliotekarstwa kościelnego;
- oferuje swoje łamy dla publikacji materiałów przyczyniających się do doskonalenia pracy bibliotek kościelnych.

FIDES jest czasopismem, w którym są zawarte artykuły o treści naukowej, popularno-naukowej, metodycznej oraz informacyjno-dokumentacyjnej. W głównej mierze powinien on być kierowany do bibliotek kościelnych jakimi są biblioteki parafialne. Biblioteki kościelne, w których są zachowane, a także udostępniane powstałe na

przestrzeni wieków skarby kultury ludzkiej i chrześcijańskiej, stanowią niewyczerpane bogactwo wiedzy, w którym każda wspólnota, tak świecka, jak i duchowna, może odnaleźć wspomnienie swojej przeszłości. Szczególną rolę wśród bibliotek kościelnych spełniają biblioteki parafialne. Ich znaczenie podkreśla np. Duszpasterski Synod Archidiecezji Krakowskiej 1972-1979, zalecający „aby w każdej parafii w bibliotece parafialnej były zgromadzone i udostępniane zainteresowanym najcenniejsze pozycje z zakresu teologii i filozofii chrześcijańskiej, historii i literatury” [Bednarczyk 1994, s. 85]. Ważne jest, by nie lekceważyć bibliotek o mniejszym znaczeniu – parafialnych lub należących do różnych stowarzyszeń – które często w przeszłości, jako „ośrodki świetlicowe” odgrywały ważną rolę w społecznościach wiejskich, gdzie trudny był dostęp do wielkich źródeł kultury, ale które, dzięki tym „ruchomym bibliotekom” mogły pogłębiać myśl chrześcijańską i kształtować dość solidne podstawy tego, co w kulturze jest najważniejsze. Dziś te biblioteki zmieniają się często w „małe ośrodki multimedialne”, gdzie obok książek można spotkać inne środki przekazu kultury [Machisano 1996, s. 41].

Obecnie na rynku wydawniczym brak jest publikacji poświęconym tymże placówkom. Należy zaznaczyć, iż w wielu przypadkach biblioteki te prowadzone są przez niewykwalifikowanych pracowników lub też wolontariuszy. Należy przełamać istniejący stereotyp funkcjonowania i istnienia biblioteki parafialnej, jednocześnie tworząc „produkt atrakcyjniejszy” dla dzisiejszego społeczeństwa informacyjnego. Przez „produkt atrakcyjniejszy” nie powinniśmy rozumieć tylko i wyłącznie tego, że należy poszerzyć istniejący dotychczas księgozbiór składający się z publikacji religijnych o publikacje świeckie. Powinniśmy również przekonać społeczeństwo, iż powoływanie do życia takich instytucji jak biblioteki parafialne, może przysporzyć wielu korzyści. Literatura fachowa nie podaje zbyt wielu przykładów prowadzenia i propagowania bibliotek parafialnych. Jest to niestety błąd, ponieważ tym samym nie mamy pojęcia o istnieniu i funkcjonowaniu takich bibliotek w naszym dzisiejszym społeczeństwie informacyjnym, tak szeroko propagowanym u początku XXI wieku. Biblioteka parafialna powinna być traktowana jako:

- ważna pomoc w duszpasterstwie;

- pomoc w poszerzaniu i pogłębianiu wiadomości z zakresu nauki katolickiej;
- instytucja pomagająca kształtować religijność i duchowość;
- pomoc w pracach wychowawczych;
- pomoc w kształtowaniu właściwie pojętego ducha patriotyzmu;
- pomoc w propagowaniu dorobku literackiego o wielkich wartościach;
- miejsce poznania przeszłości i tradycji regionu [Zahajkiewicz 2002, s. 15].

Zwiększenie zainteresowania społeczeństwa bibliotekami parafialnymi opiera się na wielu elementach, które w ostatecznej relacji powinny prawie idealnie współgrać. Obecne zróżnicowanie bibliotek parafialnych sprawia, że dla każdej z nich muszą być zastosowane indywidualne, szczegółowe rozwiązania. Przy organizacji biblioteki należy wykorzystać najnowsze osiągnięcia techniki. To wszystko będzie optymalizować oddziaływanie biblioteki parafialnej i włączy ją w działalność duszpastersko-społeczną Kościoła.

Temat bibliotek parafialnych rzadko był poruszany przez badaczy, a przecież dobrze prowadzona biblioteka parafialna może stać się miejscem pracy dla szeregu badaczy. Dotąd nie powstało żadne naukowe syntetyczne opracowanie dotyczące historii, czy też współczesnej kondycji tych placówek. Nieliczni autorzy, którzy zajmowali się tym zagadnieniem, zwykle rozpatrywali je w aspekcie historycznym i ograniczali swoje badania do interesującego ich okresu, terytorium lub księgozbioru atrakcyjnego ze względu na zgromadzone zasoby o wartości historycznej lub artystycznej [Biernacka; Dubiński 2000 s. 9].

W 1993 r. ks. dr J. Bednarczyk wystąpił na XV Sesji Stałej Konferencji Archiwów, Bibliotek i Muzeów Polskich na Zachodzie z referatem, w którym podjął m.in. kwestie przyszłych zadań i potrzeb polskich bibliotek kościelnych. Podkreślił także konieczność zwiększenia współpracy tych placówek między sobą i innymi typami bibliotek szczególnie w zakresie wymiany księgozbioru i doświadczeń. Podjął również ważne kwestie konieczności kształcenia kadry dla potrzeb bibliotek kościelnych, potrzeb ich komputeryzacji, ujednoczenia metod opracowania księgozbioru oraz szczególnej troski, jaką

powinno się otaczać działalność bibliotek bezpośrednio związanych z wiernymi, w świetle szeroko rozumianej misji ewangelizacyjnej Kościoła, co dotyczy przede wszystkim bibliotek parafialnych, które mogłyby załagodzić kryzysową sytuację, w jakiej znalazło się czytelnictwo, ze względu na trudności przeżywane obecnie w Polsce przez biblioteki publiczne [Biernacka; Dubiński 2000 s.19]. Ważnym zadaniem jest przygotowanie bibliotekarzy dla bibliotek kościelnych w Polsce (w tym dla bibliotek parafialnych), zarówno na poziomie studiów bibliotekarskich z przeznaczeniem dla większych bibliotek teologicznych, jak i na poziomie kursów bibliotecznych dla małych bibliotek, szczególnie parafialnych.

Rosnące w ostatnich latach zainteresowanie tematyką bibliotek parafialnych pozwala mieć nadzieję, iż powstaną opracowania i monografie umożliwiające pełniejsze odtworzenie ich historii i stanu aktualnego.

Czasopismo *FIDES* powinno zostać zalecone przez władze kościelne jako poradnik metodyczny, ułatwiający organizację prac bibliotecznych w bibliotekach kościelnych. Może nadszedł wreszcie czas, aby wzrosło zainteresowanie bibliotekami parafialnymi oraz aby *FIDES* stał się czasopismem bibliotekarskim kierowanym do tego typu bibliotek.

Redakcję czasopisma czeka wiele zmian w wydawania biuletynu. W pierwszym rzędzie powinna zastanowić się nad ostateczną strukturą pisma, gdyż największą jego wadą jest brak wyodrębnionych działów tematycznych. Wyodrębnienie działów umożliwiłoby łatwą klasyfikację zawartego w nim materiału, a tym samym większą swobodę korzystania. Kolejną rzeczą jest dokładne określenie kręgu odbiorców. Brak jest opracowań poświęconych małym bibliotekom kościelnym. *Biuletyn* mógłby stać się doskonałym źródłem informacji dla tychże bibliotek.

Aneks 1

Wykaz bibliotek i instytucji otrzymujących *Biuletyn Bibliotek Kościelnych FIDES* w charakterze daru (stan na 2002 r. – zaktualizowane nazwy):

- Biblioteka Bibliologiczna przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego – Katowice;

- Biblioteka Główna Akademii Ekonomicznej – Poznań;
- Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej – Bydgoszcz;
- Biblioteka Narodowa – Warszawa;
- Biblioteka Papieskiego Wydziału Teologicznego – Poznań;
- Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego – Kamieniec, Ukraina;
- Biblioteka Zakładów Filozofii Teoretycznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – Lublin;
- Centralne Archiwum Polonii The Orchard Lake School – USA;
- Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego – Warszawa;
- Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego – Kraków;
- Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Wydziału Humanistycznego Akademii Świętokrzyskiej – Kielce;
- Instytut Bibliotekoznawstwa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego – Wrocław;
- Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Akademii Pedagogicznej – Kraków;
- Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego – Łódź;
- Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wydziału Humanistycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej – Bydgoszcz;
- Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika – Toruń;
- Polska Akademia Nauk – Kraków.
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Kraków;
- Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Adama Mickiewicza – Poznań;

- Zakład Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej – Lublin;
- Zakład Nauki o Książce Instytutu Filologii Polskiej Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego – Gdańsk.

[Źródło: na podstawie AFIDES, Wysyłka *Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES* 2002]

Spis źródeł i opracowań:

- A. Archiwum Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES w Krakowie, zwane dalej AFIDES.
1. [Chmiel, Jerzy ks.] (1996). FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1995 nr 1 (1996). Ruch Biblijny i Liturgiczny nr 1, R. XLIX, s. 69.
  2. [Librowski, Stanisław; Witold, Nowodworski] (1960). Od Redakcji. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne T. 1 1956/1960 z. 1, s. 7-8.
  3. AFIDES ss., M. Kocójowa: Opinia o Biuletynie Bibliotek Kościelnych – FIDES, 1996 r., maszynopis.
  4. AFIDES ss., Adresy bibliotek prenumerujących FIDES, stowarzyszonych w Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES [2001 r.], maszynopis.
  5. AFIDES ss., Deklaracja 1991, maszynopis.
  6. AFIDES ss., Dekret Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 kwietnia 1995 r., maszynopis.
  7. AFIDES ss., Konferencja Episkopatu Polski, 25 III 1994, maszynopis.
  8. AFIDES ss., Statut Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES z 2000 r., maszynopis.
  9. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne 1985 T.50, 51. [Cały rocznik]. Rec.Majkowska-Aleksiewicz, Anna. Roczniki Biblioteczne 1988, R. 31 z. 1, s. 389-392.
  10. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne 1986 T.52, 53. [Cały rocznik]. Rec.Majkowska-Aleksiewicz, Anna. Roczniki Biblioteczne 1989, R. 32 z. 1, s. 368-372.

11. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne 1993 T.62. [Cały rocznik]. Rec.Majkowska-Aleksiewicz, Anna. Roczniki Biblioteczne 1996, R. 40 z. 1/2, s. 149-152.
12. Bednarczyk, Jan (1994). Biblioteki kościelne w Polsce. W: Materiały XV Sesji Stałej Konferencji Archiwów, Bibliotek i Muzeów Polskich na Zachodzie, 23-26.09.1993 , red. ks. M. Jagosz, Rzym 1994, s. 79-89.
13. Bednarczyk, Jan (1997). FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych. Przegląd Biblioteczny R. 65, z. 4, s. 395-396.
14. Biernacka Anna, Dubiński Marek (2000). Zarys historii bibliotek parafialnych w Polsce. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne t.73, s. 9-21.
15. Czasopismo Biuletyn Bibliotek Kościelnych – FIDES za lata 1995-2001, nr 1-13, (9 zeszytów).
16. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych (1998). Rec. Kempa, Andrzej. Nad Fidesem. Bibliotekarz nr 7/8, s. 35-36.
17. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych (1999). Rec. Żmuda, Ryszard. Saeculum Christianum nr 2, s. 263-265.
18. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1995 nr 1 (1996). Rec. Majkowska-Aleksiewicz, Anna. Roczniki Biblioteczne R.40, z. 1-2, s. 177.
19. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1995 nr 1 (1996). Rec.[Rulka, Kazimierz ks.]. Ateneum Kapłańskie z. 3 (523), t. 126, s. 467.
20. Janiak, Małgorzata; Krystyna, Bednarska-Ruszajowa (1997). Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich. Bibliografia. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych nr 1-2, s. 78-172.
21. Janiak, Małgorzata; Krystyna, Bednarska-Ruszajowa (1999). Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich: materiałów do bibliografii ciąg dalszy. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych nr 1, s. 7-67.
22. Machisano, Francesco (1996). Biblioteki Kościelne w misji Kościoła. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych nr 1-2, s. 31-46..
23. Statut Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (2000). FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych nr 1-2(10-11), s. 30-40.

24. Wierzbowski, Jan oprac. (2001). Pakiet MAK – obsługa bazy. Warszawa: BN, 134 ss.
25. Wywiad Autorki z Małgorzatą Janiak w dniu 15 września 2002 na temat Biuletynu Bibliotek Kościelnych FIDES.
26. Zahajkiewicz, Marek ks. (2002). Funkcja i znaczenie biblioteki parafialnej lub klasztornej. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 77, s. 9-17.